

Motion till riksdagen 2016/17:3281

av **Lars-Axel Nordell m.fl. (KD)**

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs långsiktiga förutsättningar som stimulerar det privata riskkapitalet att våga investera i gröna företag i utvecklingsfaser och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen så att rådigheten över fler styrmedel kan läggas på kommunal nivå och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ansvarsfull offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av ett så kallat bonus–malus-system för personfordon och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärda de mest akuta miljö- och hälsohoten från läckande vrak och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undanröja vandringshinder för vandringsfisk och tillkännager detta för regeringen.

Tabeller

Tabell 1 Kristdemokraternas förslag till anslag för 2017 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (KD)
1:1 Naturvårdsverket	442 248	-48 858
1:2 Miljöövervakning m.m.	355 214	-50 000
1:3 Åtgärder för värdefull natur	997 535	-350 000
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	868 018	-200 000
1:5 Miljöforskning	80 036	
1:6 Kemikalieinspektionen	257 589	-902
1:7 Avgifter till Internationella organisationer	272 131	
1:8 Supermiljöbilspremie	700 000	-700 000
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	227 101	-1 753
1:10 Klimatanpassning	117 000	-117 000
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	787 565	-20 000
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	205 000	-50 000
1:13 Internationellt miljösamarbete	20 900	
1:14 Hållbara städer	4 500	
1:15 Skydd av värdefull natur	1 268 000	-590 000
1:16 Havs- och vattenmyndigheten	230 100	-925
1:17 Klimatinvesteringar	700 000	-700 000
1:18 Elbusspremie	100 000	-100 000
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	57 599	-425
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	713 003	-25 516
<i>Nya anslag</i>		
Summa	8 403 539	-2 955 380
<i>Specifisering av anslagsförändringar</i>		
1:1 Naturvårdsverket		-47 000
1:1 PLO		-1 858
1:1 Summa		-48 858
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader		
2:1 PLO		-425
2:1 Summa		-425
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning		-25 000
2:2 PLO		-516
2:2 Summa		-25 516

Tabell 2 Kristdemokraternas förslag till anslag för 2017 till 2020 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag

Miljoner kronor

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård		2017	2018	2019	2020
1:1	Naturvårdsverket	-49	-52	-55	-58
1:2	Miljöövervakning m.m.	-50	-50	-50	-50
1:3	Åtgärder för värdefull natur	-350	-350	-350	-350
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	-200	-200	-100	-100
1:6	Kemikalieinspektionen	-1	-2	-4	-5
1:8	Supermiljöbilspremie	-700			
1:10	Klimatanpassning	-117	-117	-177	-170
1:11	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	-20	-20	-20	-20
1:12	Insatser för internationella klimatinvesteringar	-50	-50	-50	-50
1:15	Skydd av värdefull natur	-590	-590	-590	-590
1:16	Havs- och vattenmyndigheten	-1	-2	-4	-5
1:17	Klimatinvesteringar	-700	-700	-700	-700
1:18	Elbusspremie	-100	-100	-100	
2:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande		-1	-1	-2
2:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	-26	-103	-276	-288
Summa		-2 995	-2 340	-2 481	-2 394

Den kristdemokratiska förvaltarskapsprincipen

Begreppet ”hållbar utveckling” definieras ofta som ”en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov”. Genom att betona generationsperspektivet återspeglar denna definition mycket väl en av de principer som är grundläggande för Kristdemokraternas förhållningssätt till miljön, det vi kallar förvaltarskapsprincipen. Med detta menas att människan är förvaltare av – och inte herre över – skapelsen. Det ger oss människor ett speciellt ansvar. Vi ska agera med en långsiktig helhetssyn med respekt för vår samtida omgivning och kommande generationer. Förvaltarskapsprincipen sträcker sig över alla aspekter av hållbar utveckling: ekologisk, ekonomisk och social. Därför utformas den

kristdemokratiska miljöpolitiken på ett sätt som harmonierar med ökad tillväxt och fler jobb.

Ansvar, som är grundbulten i förvaltarskapsprincipen, är både personligt och gemensamt. Människan är en rationell varelse ansvarig för sina handlingar. Hon kan själv göra medvetna val för att ta tillvara både sina egna och andras yttre resurser. Det går inte att vältra över ansvaret på andra personer, eller på samhället i stort, när det gäller att ändra livsstil. Strävan att använda energi mer effektivt och minska koldioxidutsläppen är ett personligt ansvar och en nödvändighet för mänsklighetens långsiktiga överlevnad.

Samtidigt räcker det inte med bara individuella beslut. Det behövs övergripande ramar och förutsättningar som möjliggör och uppmuntrar en långsiktigt hållbar livsstil. Olika styrmedel, såväl informativa och regulativa som ekonomiska kompletterar varandra och kan användas var för sig eller tillsammans, beroende på verksamhetsområde. Lagstiftning med förbud och gränsvärden, en skattepolitik som värnar klimatet samt klimatvänlig offentlig upphandling är exempel på strategiska instrument som måste användas.

Politiskt ansvar för miljön och klimatet

Att ställa om vår livsstil för att minska utsläppen kan ha stor påverkan på enskilda och familjers vardagsliv. På miljöområdet krävs aktivt engagemang av oss alla. Det är politikens uppgift att få till stånd lösningar och fungerande infrastruktur för exempelvis en effektiv materialåtervinning, men i slutändan avgörs framgången i ett sådant system av människors vilja och motivation att medverka. Därför krävs att de beslut som fattas är väl underbyggda av forskning och att sambanden på ett trovärdigt sätt kan förklaras för dem som berörs.

I miljö- och klimatpolitiken är det angeläget med bred politisk samsyn om de övergripande miljöpolitiska målen som håller över tid. Självklart behöver de politiska målen och ambitionerna vässas i takt med att forskningen gör framsteg, och samhällsutmaningarna växlar. Men för en hållbar miljö- och klimatpolitik, inte minst för att säkra investeringar som gynnar en klimatvänlig utveckling, behövs ett slags grundläggande långsiktig riktning, som inte riskerar att förändras dramatiskt vid varje riksdagsval. För att stora och små företag ska våga göra även dyra – men långsiktigt lönsamma och för miljön nödvändiga – investeringar för exempelvis energieffektivisering eller andra miljöanpassningar i den egna verksamheten, bör det finnas ett relativt stort mått av förutsägbarhet att bygga kalkylerna på. Miljöskatter och andra regler bör utformas på ett så teknik neutralt sätt som möjligt, eftersom utvecklingen hela tiden går framåt och det är svårt att idag förutspå vilken energiteknik, byggnadsteknik eller vilka drivmedel som är aktuella om fem eller tio år.

Kristdemokraterna välkomnar bildandet av en statlig fond som tillsammans med privat kapital kan investera i svenska innovativa företag med tillväxtpotential inom exempelvis grön teknik eller energibranscherna. Marknaden är en effektiv motor för förändring och det behövs förutsättningar som stimulerar det privata riskkapitalet att våga investera i gröna företag i utvecklingsfaser. För detta är långsiktiga spelregler en förutsättning.

Öka möjligheterna för lokal miljöpolitik

Miljöutmaningarna ser väldigt olika ut lokalt och regionalt. När man på vissa håll kämpar med höga utsläpp i luften från tät trafik och trängsel på gatorna, kan markutsläpp från gammal industrimark eller alltför många enskilda avlopp i dåligt skick vara de största problemen någon annanstans. Att Sverige har en varierad natur och växlande karaktär i olika landsändar är en rikedom att ta tillvara. Det innebär också att en enskild miljöpolitisk reform sällan slår lika väl ut överallt i vårt land.

Den kristdemokratiska subsidiaritetsprincipen bör tillämpas även på det miljöpolitiska området, och ansvaret för fler åtgärder fördelas till lokal nivå. Sveriges kommuner har olika förutsättningar och det är viktigt att statliga initiativ, styrmedel och skatter inte missgynnar någon del av landet. Ett sätt att undvika detta kan vara att ge rådgivningen över fler styrmedel till kommunal nivå och på så sätt möjliggöra för kommuner att själva genomföra åtgärder som bäst passar deras geografiska förutsättningar. Det skulle möjliggöra för fler kommuner att på ett bättre sätt möta de utmaningar som just de står inför. Det kan till exempel röra trafikpolitiska bestämmelser såsom möjligheten att besluta om hur man i kommunen disponerar intäkter från trängselavgifter i de fall kommunen själv är väghållare. En segdragen fråga är att kommuner idag inte har rätt att reservera p-platser enbart för miljöbilar eller ge dessa nedsatt parkeringsavgift.

Kommuner och regioner bör ges stor frihet för att kunna erbjuda nya tjänster eller organisatoriska lösningar för att påskynda omställningsarbetet. Lagstiftningen bör ses över och hinder tas bort för att möjliggöra detta.

En ansvarsfull offentlig upphandling

Den offentliga sektorn har en stor möjlighet att påverka utsläppen av koldioxid och miljögifter via upphandlingen av såväl tjänster som varor, inte minst av livsmedel. Genom en offentlig upphandling som drivs av värden om hållbarhet och bygger på en grundlig livscykelanalys gynnas såväl klimatet som produktkvaliteten. I den offentliga upphandlingen bör hänsyn tas till faktorer som miljö- och klimatpåverkan.

Fortsatt skatteväxling

Kristdemokraterna har länge drivit på för en grön skatteväxling och lagt flera skarpa förslag. Detta vill vi fortsätta med. Generellt vill vi sänka skatten på arbete och pensioner och höja skatten på miljöförstörande verksamhet.

Slopas skattenedsättning i gruvindustriell verksamhet

OECD har riktat kritik mot de svenska reglerna som innebär att vissa delar av industrin antingen är undantagen från energi- och koldioxidskatterna eller är berättigad till nedsättningar i dessa skatter. Förra året minskades nedsättningarna i koldioxidskatten för diesel i gruvindustriell verksamhet och vi föreslår att dessa nedsättningar i nästa steg helt slopas. För ytterligare klimateffekt föreslår vi också att energiskattebefrielsen för samma fordonstyp tas bort.

Skatt på torv

Torv är ett energislag som idag varken beskattas med koldioxid- eller energiskatt. Utsläpp av koldioxid från torvförbränning rapporteras till FN som ett fossilt bränsle och när torv eldas i större kraftvärmeverk inom EU måste de inneha utsläppsrätter. Aktuella studier visar att torv ur växthusgassynpunkt motsvarar fossila bränslen i ett tidsperspektiv upp till några hundra år. Vi anser därför att skattebefrielsen från koldioxidskatt för torv bör tas bort.

Råvaruskatt på textilier

I Sverige konsumeras cirka 15 kilo textilier per person och år. Av dessa går endast cirka 3 kilo till återanvändning. IVL Svenska Miljöinstitutet genomförde 2013 en samhällsekonomisk analys av etappmål för textil och textilavfall¹. Enligt IVL är Sverige bland de sämsta i Europa när det gäller insamling av textilier. Analysen visade att ett utökat producentansvar är det styrmedel som har bäst förutsättningar att öka insamlingen, återanvändningen och återvinningen. I rapporten föreslås ett styrmedelspaket med producentansvar i kombination med reparationsavdrag, förbättrad information, återvinningscertifikat, råvaruskatt och kvalitetsmärkning. Detta skulle sammantaget öka återanvändningen av textilier samtidigt som fler entreprenörer skulle få jobb och staten skulle få ökade intäkter. Utifrån informationen i rapporten kan man dra slutsatsen att de ekonomiska effekterna för staten skulle med en råvaruskatt på 10 000 kr/ton innebära skatteintäkter på 1 056 Mkr/år om vi antar att 20 procent av all nyproducerad textil ska vara återvunnet textilmaterial.

I augusti 2014 gav dåvarande alliansregeringen Naturvårdsverket i uppdrag att utveckla förslag om hantering av textilier (M2014/1901/Ke). Förslagen ska styra mot att nå högre upp i avfallshierarkin genom såväl avfallsförebyggande åtgärder som ökad återanvändning och materialåtervinning av textilier, samt mot giftfria kretslopp. Utgångspunkten för förslagen ska vara principen om att det är förorenaren som betalar. Uppdraget ska genomföras i samråd med berörda myndigheter, kommuner och aktörer. I november 2015 förlängde regeringen uppdraget så att det ska redovisas senast den 30 september 2016.

Kristdemokraterna föreslår att en råvaruskatt på icke återvunna textilier införs på 10 000 kronor per ton. Detta skulle innebära ökade skatteintäkter på omkring 1 000 miljoner kronor per år.

Skatt på plastkassar

Plast bryts ner mycket långsamt i naturen. Därför ökar successivt halterna av så kallade mikroplaster i sjöar och hav. Mikroplaster kan vara ett dödligt hot mot fiskar, som får i sig de små plastpartiklarna. Eftersom de inte bryts ner i djuren, ansamlas mikroplasterna allt högre upp i näringskedjan. En konsekvens är att en del av plasten slutligen hamnar i människornas kroppar. Plast – inte minst från plastkassar som vi bär hem våra varor i – utgör ett påtagligt nedskräpningsproblem. Plast är ett sällsynt slitstarkt och slagttåligt material – perfekt för produkter som behöver tåla mycket och hålla länge. Vi behöver dock minska det onödiga användandet av plast i engångsprodukter, till exempel plastpåsar, då det idag finns bättre och mer miljövänliga alternativ. Enligt ett EU-

¹ <http://www.ivl.se/download/18.343dc99d14e8bb0f58b52ef/1443178173502/B2132.pdf>

direktiv från 2015 ska alla medlemsstater reducera förbrukningen av tunna plastbärkassar².

Kristdemokraterna föreslår att en skatt på plastkassar införs, som ska uppgå till 1 kr/st. Idag betalar konsumenterna 1,50 till 2 kronor styck för de vanliga plastbärkassarna. Enligt riksdagens utredningstjänst skulle en punktskatt på plastbärkassar troligen öka statens intäkter med mellan 0,8–1 miljarder kronor årligen för varje krona som tas ut i skatt för en plastbärkasse. En minskning av försäljningen av plastbärkassar kan då väntas. Förbrukningen av plastpåsar kan förväntas sjunka snabbt med ett sådant förslag, varför skatteintäkterna långsiktigt är svåra att beräkna.

Inför en skatt på förbränning av osorterade sopor

Den höga materialåtervinningsgraden av avfall i Sverige är naturligtvis positiv och vi vill verka för att den ska öka ytterligare. Under senare år har dock importen av sopor för förbränning i Sverige ökat markant. Det har vissa positiva effekter i form av stärkt energiförsörjning här och minskade deponimängder i länder med sämre möjligheter till effektiv förbränning i kraftvärmeverk. Men i avfallshierarkin är energiåtervinning, det vill säga förbränning av sopor, den näst sämsta lösningen ur klimatsynpunkt. Vi vill därför införa en skatt på förbränning av osorterade sopor med 100 kronor per ton för att öka materialåtervinningen och minska utsläppen av miljöfarliga ämnen och koldioxid. En sådan skatt beräknas stärka statens budget med 600 miljoner kronor de två första åren och därefter 400 miljoner kronor årligen.

Kemikalieskatt

Som del av alliansregeringen var Kristdemokraterna med och tillsatte Kemikalieskatteutredningen 2013. För att minska de negativa hälsoeffekterna av kemikalier i samhället och för att finansiera angelägna klimatåtgärder föreslår vi att en kemikalieskatt införs på viss hemelektronik och PVC-material. Vi välkomnar därför att regeringen nu inför en sådan skatt.

Omställning av fordonsflottan

Bonus–malus för personbilar

Kristdemokraterna har drivit frågan om att införa ett så kallat bonus–malus-system där miljöanpassade fordon med relativt låga utsläpp av koldioxid får en bonus vid inköpstillfället medan fordon med höga utsläpp av koldioxid får högre skatt. För att skapa enkelhet för den enskilde bilköparen förordar vi ett system med tydliga miljöklasser A–G, där A–C ger olika nivåer av bonus och E–G olika nivåer av avgifter. Ett sådant system kan enkelt modifieras till att också ta hänsyn till utsläpp av avgaser och partiklar. Systemet bör utformas så att nettoeffekten för staten är positiv, såsom i 2030-sekretariatets förslag, där nettovinsten beräknas till omkring 700 miljoner per år. I likhet med 2030-sekretariatet föreslår vi att bonusen betalas ut direkt vid köpet medan

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/720 om ändring av direktiv 94/62/EG.

malus fördelas på fyra år. I samband med att bonus–malus-systemet införs avskaffas samtidigt supermiljöbilspremien.

Den utredning om bonus–malus, som regeringen tillsatte, har fått omfattande kritik. Ett par nackdelar i förslaget är att systemet blir otydligt för köparen och att förutsägbarheten blir låg i och med att förutsättningarna föreslås ändras årligen. I praktiken har den rödgröna regeringen endast fördröjt införandet av bonus–malus.

Ändrade regler för förmånsbeskattning av bilar

Idag är förmånsvärdet för miljöbilar nedsatt i reglerna för förmånsbeskattning. I stället föreslår vi att det nedsatta förmånsvärdet för miljöbilar avskaffas samtidigt som förmånsvärdet höjs för bilar som inte är miljöbilar. Förmånsvärdet för sådana bilar höjs med 20 procent eller maximalt 16 000 kronor.

Havet

Sanering av vrak

Utefter de svenska kusterna finns många förlista vrak. För de flesta vrak som utgör potentiella miljöhot är det svårt att identifiera en ansvarig fartygsägare. Det finns för närvarande ingen myndighet i Sverige som har det övergripande ansvaret för läckande vrak. Kristdemokraterna föreslår därför att 15 miljoner kronor per år avsätts för att åtgärda de mest akuta miljö- och hälsohoten från vrak på havsbotten. Detta anvisar vi till anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö.

Undanröjande av vandringshinder

Kristdemokraterna avsätter 80 miljoner kronor per år för att skapa säkra vandringsvägar för vandringsfisk. Detta anvisar vi till anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö. Pengarna ska bl.a. användas till utökad stöd för privata dammägares åtgärder för att skapa säkra vandringsvägar.

Samtidigt avvecklar vi regeringens i BP 2015/16 introducerade förslag samt avvisar regeringens nya förslag inom anslaget i fråga.

Avvisande av regeringens förslag

Kristdemokraternas budgetförslag innebär en avveckling av de i BP 2015/16 introducerade reformerna, samt av de i BP 2016/17 aviserade reformer som ej efterfrågats av Kristdemokraterna.

Kristdemokraterna bedömer att det finns utrymme för en justering av anslagen till de myndigheter som tillämpar pris- och löneomräkning (PLO). Lönekostnader svarar för en betydande del av myndigheternas utgifter. En nedjustering av PLO skulle bidra till effektivisering av myndigheterna, samtidigt som det finansierar prioriterade satsningar.

Justeringen är beräknad som en 30-procentig minskning av PLO-uppräknningen under 2017–2020.

Lars-Axel Nordell (KD)

Annika Eclund (KD)

Aron Modig (KD)

Roland Utbult (KD)

Emma Henriksson (KD)

Magnus Oscarsson (KD)